פרק יח / ברוריה בן-דוד (וייס)

בפרק יח נקרא כיצד הגיב העם על ניצחונו של דוד, וכיצד הגיב שאול וב"ב על הניצחון. כששאול נוכח שדוד אינו רק נער יודע נגן אלא גם גיבור חיל ואיש מלחמה "לא נתנו לשוב בית אביו" (פס' ב).

כיצד הגיב יהונתן על ניצחונו של דוד?
נפשו נקשרה בנפש דוד "ויאהבו יהונתן כנפשו"(פס' א), "ויכרת יהונתן ודוד ברית באהבתו אתו כנפשו" (פס' ג). הם כרתו ברית אחווה. נפש יהונתן נקשרה באהבה אמתית בנפש דוד, זוהי ידידות טהורה שאין דוגמתה בתורה.

(בבראשית מד ל) כתוב בקשר ליעקב ובנימין : "ונפשו קשורה בנפשו". לאהבה תמה כזו קראו חכמינו אהבה שאינה תלויה בדבר (אבות ה טז).

ניצחונו של דוד העיב על ניצחונו של יונתן במכמש, ומעתה היה דוד הגיבור הנערץ על העם. יונתן היה עלול לקנא בו, אך הוא גילה אותות של אהבה הוקרה וענווה.

ומה היו אותות אלה?
יהונתן הסיר מעליו את מעילו. מעיל תפארת של בן מלך ושר צבא ויתנהו לדוד.
מנהג היה שמושל או אחד מבית המלוכה נותן מבגדיו לשר המוצא חן בעיניו, כך נתן אחשורוש למרדכי לבוש מלכות.
יהונתן נתן לדוד את מדיו, בגדי המלחמה ואת כלי נשקו חרב וקשת (בקינתו הזכיר דוד שיהונתן היה קשת מפורסם ש"ב א, כב). הוא גם נתן לו את חגורתו החגורה שבה קושרים את נדן החרב על המותניים (ש"ב כ, ח).

דוד המשיך לעשות חיל. בכל השליחויות שהטיל עליו שאול השכיל, פעל בשכל והצליח ככתוב ביהושע א , ח : "כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל". שאול מינהו לעמוד בראש אנשי המלחמה. אולי הכוונה לגדודים היוצאים למשימות מיוחדות."וייטב בעיני כל העם וגם בעיני עבדי שאול" (פס' ה). הם לא קנאו בו אף על פי שהיה לו תפקיד חשוב יותר משלהם.
מנהג קדום היה שנשים קיבלו את המנצחים השבים משדה הקרב בשירה. "ותקח מרים הנביאה...את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת ותען להם מרים" (שמ' טו, כ- כא). "והנה בתו יצאת לקראתו בתפים ובמחלות" (שופ' יא לד), וכך נהגו גם נשות הגויים שכני ישראל. "אל תגידו בגת אל תבשרו בחוצת אשקלון פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלזנה בנות הערלים" (ש"ב א, כ).

כיצד נהגו נשות ישראל בשוב דוד ואנשי המלחמה מרדיפתם אחרי הפלשתים?
הן יצאו בשירים ובמחולות השמיעו נעימות בהכאת תופים ובשלישים (כלי זמר כנראה בן שלושה מיתרים). הן שרו "הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו".
בבת אחת התעלה דוד לגיבור לאומי. שירה קטנה זו גילתה לשאול את הסוד הנורא מיהו רעהו הטוב ממנו שאמר הנביא שמואל. "ויחר לשאול מאד, וירע בעיניו הדבר הזה,

ויאמר : נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים, ועוד לו אך המלוכה, ויהי שאול עוין את דוד מהיום ההוא והלאה" (פס' ח ט), כלומר: הגבורה ניתנה כבר לדוד ואינו חסר עוד אלא את המלוכה.

אכן ניבא ולא ידע מה ניבא, שהרי דוד כבר נמשח למלך בסתר.

איזה רגש השתלט על שאול?
רגש של קנאה ושנאה נוראה. מאז כל בשורה על דבר ניצחונותיו של דוד היו כמדקרות חרב ללבו החולה. שאול הצנוע והעניו הפך לאדם אוהב שררה.

כיצד ניסה שאול להתנכל לדוד?
פעמיים ניסה שאול להתנקש בחיי דוד. בפעם הראשונה בהתקפת זעם חולנית בשעה שדוד ניגן לפניו הטיל כנגדו את החנית בחזקה כדי שהחנית תעבור דרך גופו ותתקע בקיר שמאחוריו וזו תהיה מכת מוות. בראותו את שאול משליך את החנית קפץ דוד הצדה וניצל וכך חמק משאול פעמיים.
כששאול ראה כי הצליח דוד להשתמט מפניו ולהינצל ממוות הבין כי ה' עזב אותו והיה עם דוד ולכן פחד מפניו עוד יותר.
שאול הרחיק את דוד מחמת פחדו ומינהו לשר אלף, מפקד פלוגה של אלף חיילים. תחילה שימש דוד נושא כליו של שאול (טז , כא) ועתה "ויצא ויבא לפני העם" (פס יג). היה יוצא בראשם למלחמה ובא בראשם מן המלחמה. ככתוב בבמדבר כז , יז : "אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין לה רעה".
פעם אחת ניסה שאול להתנקש בחיי דוד בהטילו בו את חניתו. בפעם השנייה חשש להרגו בידיו כי "כל ישראל ויהודה אהב את דוד כי הוא יוצא ובא לפניהם" (פס' טז). הוא החליט לשלחו למלחמה מתוך תקווה כי ייפול בקרב. "ושאול אמר : אל תהי ידי בו ותהי בו יד פלשתים" (פס' יז).

כגמול לניצחונו על גלית הציע שאול לדוד את מרב בתו לאישה. דוד השיב להצעת המלך בענווה. איזה חשיבות יש לחיי ובמה משפחתי נכבדה כי אהיה חתן המלך? מרב לא ניתנה לדוד, כי היא נישאה לעדריאל המחלתי. יש הטוענים שדוד מאן להתחתן אתה ויש הטוענים שאביה סירב לתתה לאדם שאינו נאמן לו. מיכל בתו השנייה של שאול התאהבה בדוד (זו האישה היחידה במקרא שעליה מספר הכתוב שאהבה איש).

מדוע חשב דוד שלא יוכל להתחתן עם מיכל?
"הנקלה בעיניכם התחתן במלך? ואנכי איש רש ונקלה" (פס' כג). כלום חושבים אתם כי קל יהיה לי לשאת את בת המלך? בוודאי הוא ידרוש ממני הרבה כסף וידי לא תשיג לתת מוהר רב, כי עני אני. האב היה משיא את בתו כמנהג הקיים במקרא. החתן היה חייב לשלם מוהר, כסף שהיה החתן נותן לאבי הכלה כתנאי לנישואין (בר' לד, יב ; שמ' כב, טז).

שאול קיווה שאהבת מיכל תהיה לדוד למוקש. הוא זמם מזימה כדי להפילו בחרב הפלשתים.
מה הייתה המזימה?
"ויאמר שאול: כה תאמרו לדוד אין חפץ למלך במהר, כי במאה ערלות פלשתים, להנקם באיבי המלך, ושאול חשב להפיל את דוד ביד פלשתים" (פס' כה). אין המלך חפץ במוהר אלא במאה ערלות פלשתים כלומר : דוד חייב להכות מאה פלשתים ולכרות מהם

את ערלותיהם לראיה כי אכן הרג מאה פלשתים. היה במעשה זה משום ביזיון וגנות גדולה לפלשתים, נקמה על שביזה גלית את שאול מלך ישראל.

דוד קיבל את ההצעה הוא הרג מאתיים פלשתים, כפליים ממה שנדרש ממנו. שאול כבש כעסו ומפח נפשו ונאלץ להשיא את בתו מיכל לדוד השנוא עליו. שאול אמר לדוד:
"בשתים תתחתן בי היום". מכיוון שבתי הבכירה נשואה תתחתן עם בתי השנייה. אף על פי ששאול היה אויבו של דוד, מיכל לא פסקה מלאהוב אותו.

השמועות על דבר הצלחת דוד עוררה שוב את קנאתו ויראתו של שאול מפני דוד.
"ויאסף שאול לרא מפני דוד עוד, ויהי שאול איב את דוד כל הימים" (פס' כט).
לרגש הקנאה והשנאה נוסף רגש היראה. שאול הבין שזה האיש שעתיד למלוך תחתיו.

בכל פעם שיצאו פלשתים עם גדודיהם להתנפל על ערי ישראל לשלול שלל הצליח דוד להכותם יותר מכל עבדי שאול "וייקר שמו מאד".

ניבים

הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו (פס' ז).
הוראתו : גבורתו של דוד עולה עשרת מונים על זו של שאול.
בהשאלה : עלה עליו עשרת מונים.

רש ונקלה (פס' כג).
פירושו : עני ובזוי.

עבודה בכתב

1) כיצד הגיב שאול על ניצחונו של דוד?
2) כיצד הגיב יהונתן על ניצחונו של דוד? הביעו דעתכם על התנהגותו?
3) הביאו מובאות מהפרק המעידים על הערצת העם את דוד.
4) כיצד הגיב דוד להצעתו של שאול להינשא לבתו?
5) פעמיים נסה שאול להתנקש בחיי דוד כיצד?

6) **מי אמר למי?**
א) אך אהיה לי לבן חיל והלחם מלחמות ה'.
ב) אל תהי ידי בו, ותהי בו יד פלשתים.
ג) מי אנכי ומי חיי משפחת אבי בישראל.
ד) בשתיים תתחתן בי היום.
ה) הנקלה בעינכם התחתן במלך?
ו) אנכי איש רש ונקלה.

7) **התכירני? מי אני?**
א) נפשי נקשרה בנפש דוד.
ב) נתתי לדוד את נשקי ובגדיי.
ג) ניסיתי להרוג את דוד בהטילי חנית לעברו.
ד) נשאתי למיכל בתו השנייה של שאול.
ה) הרגתי מאתיים פלשתים.